

Målnummer: 8087-09 **Avdelning:** 1
Avgörandedatum: 2010-04-08
Rubrik: Fråga i ett mål om dödförklaring om det finns en hög grad av sannolikhet för att en försvunnen person är död.
Lagrum: 3 § första stycket lagen (2005:130) om dödförklaring
Rättsfall:

REFERAT

I.L. ansökte hos Skatteverket om dödförklaring av sin sambo M.N. som var försvunnen sedan den 24 februari 2007. - Skatteverket beslutade den 19 juni 2008 att avvisa I.L:s ansökan om dödförklaring av M.N.

I.L. överklagade beslutet och yrkade att länsrätten skulle ändra Skatteverkets beslut på så sätt att hennes ansökan om dödförklaring av M.N. omedelbart skulle tas upp till prövning och att beslut om kungörelse skulle meddelas. Genom sitt ombud anförde I.L. bl.a. följande. Majoriteten i Nämnden för dödförklaring vid Skatteverket har i det överklagade beslutet bedömt att osäkerheten kring omständigheterna vid M.N:s försvinnande är stora. Det är svårförståeligt hur nämnden kunnat dra denna slutsats. Alla omständigheter som kommit fram i ärendet pekar i en och samma riktning - nämligen att M.N. tagit sitt liv och detta med stor sannolikhet genom att hoppa från färjan mellan Helsingborg och Helsingör. M.N. behandlades vid tiden för försvinnandet för depression av medelsvår grad. Han hade tidigare vid upprepade tillfällen gett uttryck för att han inte ville leva längre och även varit på väg att fullborda ett suicidförsök i december 2006. Vid det nu aktuella försvinnandet hade han förberett för att ta sitt liv dels genom att på sitt arbete ta undan personliga saker och underlätta för ett överlämnande av sina ärenden, dels genom att i hemmet lämna plånbok, nycklar m.m. Han hade även skrivit ett avskedsbrev till henne och tagit farväl av både sin son och sin mor. Alla dessa omständigheter talar med styrka för att M.N. verkligen avsett att ta sitt liv när han lämnade hemmet. - M.N:s bil återfanns på en av parkeringarna vid Knutpunkten i Helsingborg. Knutpunkten innefattar bl.a. färjeterminalen för färjorna mellan Helsingborg och Helsingör. Det är på dessa färjor M.N. två månader innan det nu aktuella försvinnandet varit på väg att fullborda ett suicidförsök. Vid försvinnandet hade M.N. med sig sitt körkort och sin mobiltelefon. Körkortet tog han sannolikt med sig för att underlätta en identifikation. Mobiltelefonen använde han under kvällen för att ta farväl av henne. Enligt uppgift från den svenska mobiltelefonoperatören Telia har M.N:s telefon gått över till Danmark, medan Telia Danmark uppgett att den aldrig kommit in i Danmark. - I kontakt med en polisman i Helsingborg angående möjligheterna till ett förtydligande av tidigare upprättat yttrande, uppgav polismannen att det inte är polisens sak att spekulera i vad som har hänt med en försvunnen person. Det kortfattade yttrande från polisen, som tidigare getts in i ärendet, ska således tolkas mot denna bakgrund. I övrigt uppgav polismannen att han, efter att under ett flertal år arbetat med ärenden som rör försvunna personer, inte kan minnas att någon som rapporterats ha fallit från ett fartyg i sundet har påträffats. - Sammanfattningsvis talar samtliga kända omständigheter med styrka för att M.N. lämnat hemmet med avsikt att ta sitt liv och att han senare under kvällen också gjorde detta - med all sannolikhet genom att hoppa från en färja mellan Helsingborg och Helsingör. Det har inte framkommit någon omständighet som pekar i annan riktning. M.N. hade varken

bankkort eller någon större mängd pengar med sig när han försvann. Efter försvinnandet har ingen utom den kvarvarande familjen ombesörjt transaktioner på de konton M.N. haft tillgång till. Frågan om dödförklaring är av stor vikt för henne - framförallt av känslomässiga skäl. Sonen har sannolikt rätt till barnpension efter sin pappa.

Skatteverket vidhöll sitt beslut och anförde bl.a. följande. Det finns inga spår eller gjorda iakttagelser till stöd för påståendet att M.N. skulle ha rest med färjan till Danmark. M.N:s bil återfanns parkerad vid Knutpunkten i Helsingborgs hamn. Resande kan därefter välja anslutning till färja, buss eller tåg. Osäkerheten kring försvinnandet kvarstår.

Länsrätten i Stockholms län (2008-12-15, ordförande Kignell) yttrade: Tillämpliga bestämmelser - Av 1 § lagen (2005:130) om dödförklaring framgår att om någon är försvunnen, får han eller hon dödförklaras enligt denna lag. - I 3 § första stycket samma lag anges att om det inte är utrett att den försvunne är död men det med hänsyn till omständigheterna kring försvinnandet och vad som i övrigt är känt finns en hög grad av sannolikhet för att han eller hon är död, får frågan om dödförklaring tas upp tidigast ett år efter försvinnandet. - Av 4 § lagen om dödförklaring framgår att i andra fall än dem som avses i 2 och 3 §§ får frågan om dödförklaring tas upp tidigast fem år efter försvinnandet. - Länsrättens bedömning - För att frågan om dödförklaring ska kunna tas upp ett år efter försvinnandet krävs att det med hänsyn till omständigheterna kring försvinnandet och vad som i övrigt är känt finns en hög grad av sannolikhet för att den försvunne är död. - Till stöd för sin ansökan om att M.N. ska dödförklaras har I.L. bl.a. åberopat att han vid tidpunkten för försvinnandet behandlades för depression av medelsvår grad, att han vid upprepade tillfällen gett uttryck för att inte längre vilja leva, att han i hemmet lämnat ett avskedsbrev samt att han dagen för försvinnandet tagit farväl av anhöriga. - Vid fråga om dödförklaring måste en avvägning göras mellan de anhörigas behov av att ur ett känslomässigt, juridiskt och ekonomiskt perspektiv dödförklara den försvunne och de omfattande rättsverkningar som inträder i och med dödförklaringen (prop. 2004/05:88 s. 15 ff.), därav det högt uppställda beviskravet att omständigheterna vid försvinnandet med en hög grad av sannolikhet ska tala för att den försvunne är död. - Fastän vad som framkommit i målet talar för att M.N. är död finner länsrätten att de åberopade omständigheterna härom inte kan anses uppfylla det högt uppställda beviskravet som gäller för att frågan om dödförklaring ska kunna tas upp med stöd av 3 § första stycket lagen om dödförklaring. - Då det förflutit mindre än fem år sedan M.N:s försvinnande kan frågan om dödförklaring inte heller tas upp med stöd av 4 § lagen om dödförklaring. - I enlighet med det anförda ska överklagandet avslås. - Länsrätten avslår överklagandet.

I.L. fullföljde sin talan hos kammarrätten.

Skatteverket bestred bifall till överklagandet.

Kammarrätten i Stockholm (2009-12-03, Bondestam, Ullman, Alfvén Nickson, referent) yttrade: Frågan i målet är vilka krav som bör ställas på utredningen för att frågan om dödförklaring ska få tas upp enligt 3 § lagen om dödförklaring. - I proposition 2004/05:88, varpå de nuvarande reglerna om dödförklaring grundar sig, uttalas bl.a. följande. Om efterforskningarna kring ett försvinnande visar att situationen inte är sådan att det är utrett att den försvunne är död, kan omständigheterna ändå med styrka tala för att så är fallet (a. prop. s. 17). I dessa fall får frågan om dödförklaring tas upp tidigast ett år efter försvinnandet om det med hänsyn till omständigheterna kring försvinnandet och vad som i övrigt är känt finns en hög grad av sannolikhet för att den försvunne är död (3 § lagen om dödförklaring). - Kammarrätten gör följande bedömning. - Mot bakgrund av de långtgående rättsverkningar som följer ett beslut om dödförklaring bör ett ärende i ett fall som det nu aktuella tas upp endast om mycket starka skäl talar för att den försvunne är död. Det i 3 § lagen om dödförklaring uppställda beviskravet kan emellertid inte anses

betyda att annan förklaring till försvinnandet ska vara helt utesluten. I stället får beviskravet, enligt kammarrättens mening, anses uppfyllt om omständigheterna med styrka talar för att personen har omkommit och det inte framkommit något förhållande som pekar i annan riktning. - Av utredningen i målet framgår att M.N. vid tidpunkten för försvinnandet behandlades för depression av medelsvår grad, att han vid upprepade tillfällen gett uttryck för att inte längre vilja leva samt att han dagen för försvinnandet tagit farväl av sina anhöriga och lämnat ett avskedsbrev i sitt hem. Vidare framgår att M.N:s bil befanns parkerad och övergiven i Helsingborgs hamn och att enligt den svenska operatören hans mobiltelefon har gått upp i Danmarks nät medan operatören på den danska sidan uppgett att telefonen aldrig kommit in i det danska nätet. Därtill kommer att endast M.N:s familj har ombesörjt transaktioner på hans konton alltsedan hans försvinnande. - Enligt kammarrättens mening talar omständigheterna kring M.N:s försvinnande och omständigheterna i övrigt med styrka för att han är död. Det har inte framkommit något förhållande som pekar i annan riktning. Kammarrätten finner därför att det får anses föreligga en hög grad av sannolikhet för att M.N. är död. Skatteverket ska därför enligt 3 § lagen om dödförklaring ta upp ärendet till prövning. - Kammarrätten återförvisar, med ändring av länsrättens dom, målet till Skatteverket för prövning enligt 3 § lagen om dödförklaring.

Skatteverket överklagade kammarrättens dom och yrkade att Regeringsrätten skulle undanröja domen, fastställa länsrättens dom och därmed Skatteverkets beslut innebärande att frågan om dödförklaring inte skulle tas upp med stöd av 3 § första stycket lagen om dödförklaring. Skatteverket anförde bl.a. följande. För att det i bestämmelsen högt ställda beviskravet ska anses vara uppfyllt måste de faktiska omständigheterna vara sådana att en persons försvinnande inte kan förklaras på annat sätt än att personen har omkommit. Omständigheterna bör alltså med styrka tala för att den försvunne är död. Av förarbetena framgår inte om den förflutna tiden efter försvinnandet, utan att något livstecken från den försvunne visat sig, ska ges någon betydelse vid bedömningen av om det föreligger hög grad av sannolikhet för att den försvunne är död. Vad som framkommit i ärendet rörande M.N:s försvinnande och omständigheterna i övrigt kan tala för att han är död. Det finns dock en osäkerhet kring de faktiska omständigheterna vid försvinnandet. Enbart det förhållandet att M.N. varit deprimerad vid tidpunkten för försvinnandet och gett uttryck för att han inte ville leva längre, är inte tillräckligt skäl för att ta upp ansökan till prövning med stöd av 3 § första stycket lagen om dödförklaring. Det finns inga spår eller gjorda iakttagelser till stöd för påståendet att han skulle ha rest med färja till Danmark. Resande från Knutpunkten i Helsingborgs hamn kan där välja anslutning till färja, flyg, buss eller tåg. Av utredningen i ärendet framgår således inte under vilka närmare omständigheter han försvunnit.

Regeringsrätten (2010-04-08, Sandström, Eliason, Dexe, Lundin, Ståhl) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten gör samma bedömning som kammarrätten.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten avslår överklagandet.

Föredraget 2010-03-10, föredragande H. Dunnington, målnummer 8087-09